

Van Holoceen tot Homoceen

Klein verslag

door Wim Boevink

In mijn hoofd zat ineens het begrip 'Homoceen'. En dit is wat ik eronder verstond: het Homoceen is het tijdperk van de mens, een nieuwe periode in de geschiedenis van de aarde, de periode die het Holoceen heeft afgelost. Het Holoceen omvat de periode van de laatste twaalfduizend jaar, de jaren na de laatste grote ijstijd. De tijd van brons, ijzer en schrift.

Eén letter verschil maar. Maar die ene letter beschijft dat de mens de aarde onomkeerbaar heeft veranderd.

Ik dacht het woord voor het eerst gelezen te hebben bij Jaffe, mijn vriend en oude kompaan bij deze krant. Jaffe Vink, bedenker van Letter & Geest, bedenker van Opinio. Vorige maand verscheen zijn boek 'Wie is er bang voor de vooruitgang', een caleidoscopische, hilarische en bij vlagen virtuoos geschreven tocht langs de onheilsprofetieën van de jaren zestig en zeventig, die telkens ongeveer het einde van het mensdom in het vooruitzicht stelden. En hoe geniepig waren die bedreigingen, die het vooral op onze voortplantingsorganen voorzien hadden, via een stofje in de coating van scheepsrompen tot en met het gif in onze sla. Maar zie, we zijn er nog. En het gaat ons in veel opzichten beter dan vroeger, ook als de mensheid demografisch en klimatologisch voor niet geringe uitdagingen staat.

Jaffe wilde in zijn boek de angst ontzenuwen, maar ook de herkomst ervan verklaren. En passant richtte hij een voetstuk op voor de Amerikaanse landbouwkundige Norman Borlaug, die door de ontwikkeling van nieuwe tarwerassen de Groene Revolutie inleidde.

"De belangrijkste opdracht voor de wetenschap in de 21ste eeuw is volgens Borlaug het bestrijden van de angst", schreef Jaffe in het laatste hoofdstuk van zijn boek. De angst die schuilt in het plotseling doorgebroken besef dat we heerser over de natuur geworden zijn. En dat het na Hiroshima en Nagasaki mogelijk is die natuur, de wereld, te vernietigen.

En hier dacht ik het woord 'Homoceen' te zijn tegengekomen. Maar het stond er niet. Ook niet toen ik het op Google opzocht. Die accepteerde alleen het woord 'homogeen'. Behalve toen ik 'het Homoceen' intikte, dus met lidwoord. Toen verscheen een stuk op mijn scherm van milieubeweging Sea Shepherd, waarin het Homoceen gelijkgesteld werd aan een periode van massale extinctie.

Daar was het onheil weer.

Het woord dat ik had moeten lezen was het woord Antropoceen, dat evenwel hetzelfde inhoudt en dat in 2000 was gemunt door de klimaatwetenschapper Paul Crutzen. En niet alleen kwam ik het bij Jaffe tegen, maar onlangs ook bij de landschapsarchitect Dirk Sijmons, curator van de net geopende Architectuurbiennale in Rotterdam.

Verwante zielen. Het Antropoceen is niet het einde van de wereld. Jaffe zag niet de apocalyps, maar het vermogen met menselijk vernuft een nieuwe wereld te scheppen.

En Dirk leverde er in Rotterdam de voorbeelden van, in visionaire stedelijke projecten. Ook hij zag dat de mens de natuur temde, onomkeerbaar. We moeten de tijger leren berijden, zei hij en leende het motto van kapitein Nemo: 'Wees beweeglijk in het beweeglijke'.